

Fig. 1. Kirken og nærmeste omgivelser set fra sydvest. KdeFL fot. 1986. - *The church seen from south-west.*

ALRØ KIRKE

HADS HERRED

Hads herredsbog anfører 1661,¹ at kirken tilhører kongen (jfr. $\dagger$ klokker), der solgte den 1698² til Bendix Lassen på Åkær. Herefter fulgte kirken Åkær til 1794,³ da gårdens ejer solgte den til sognets tiendeydere. Overgang til selveje 1. januar 1909.

Alrø sogn gjordes 1933 til *anneks* til Gylling. Øen blev atter et selvstændigt pastorat 1943, for 1968 at forenes med Ørting-Falling.

Kirken ligger centralt i sognet og er rejst på et af den lille øs højeste punkter, hvor triumfmuren er stillet på bakkedragets top. Tidligere var kirken det eneste hus på sydsiden af den øst-vest gående landsbygade, langs hvis nordside gårdene fordelte sig (fig. 22). I vort århundrede er skolen og anden bebyggelse opført på vejens

sydside, men stadig ligger den lille, kullede kirke ret frit.

Den rektangulære kirkegård er ikke udvidet og *hegnes* på alle sider med teglhængte kløvstensmure, der synes opsat etapevis, begyndende 1880 med nordsiden.⁴ 1909⁵ indkøbtes materialer til kirkegårds muren. Før den tid og tilbage til den første omtale 1616⁶ bestod ringmuren af markstensdiger, der jævnligt måtte repareres eller oplægges; endnu 1907⁴ beordrede synet partiel omsætning af muren mod øst og syd. Under Store nordiske krig i begyndelsen af 1700'rne var stengærdernes forfatning »hel slet«; stenene var faldet ned, hvorfor »svin og kvæg fordærver« gravene. Flere år i træk gen-

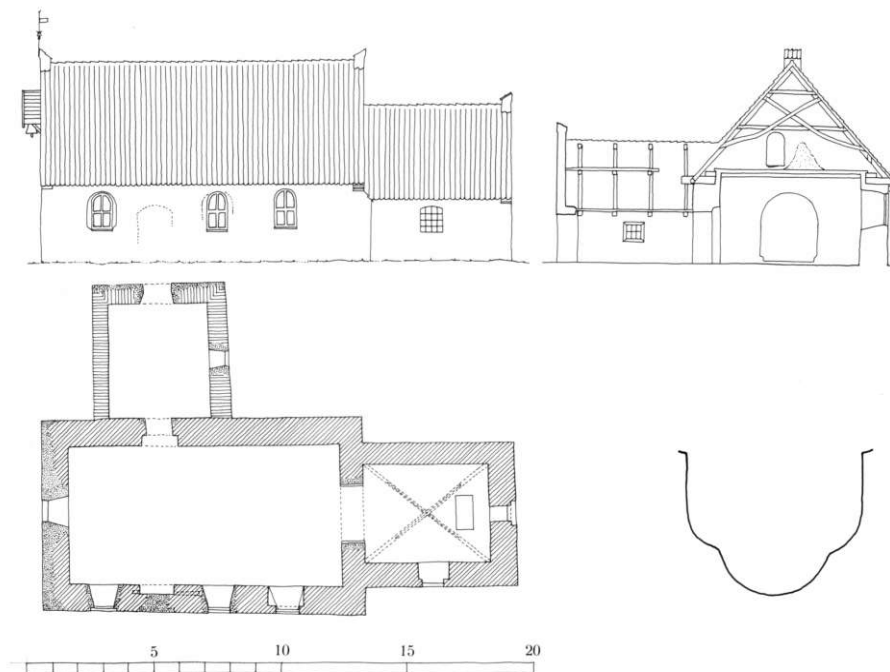

Fig. 2. Sydfacade, tværsnit og grundplan 1:300. Tegnet af KdeFL 1986 på grundlag af opmåling af H.P.Nielsen 1942 med korrektioner af Rolf Graae 1950. Forneden til højre snit i hvælvribbe 1:5. - South elevation, section through the nave, plan and section of vaulting rib.

tog synet sin konstatering af, at muren »behøvede hjælp«. Tilsyneladende blev forholdene forbedret efter krigens afslutning.⁷

Der er to *indgange*, begge ud til bygaden på nordsiden. Den ene, der vist er etableret efter synets ønske 1881,⁴ sidder ud for våbenhuset og består af to jerngitterfløje mellem rødstenspiller; den anden, hvis nuværende udformning er resultatet af ændringer 1935, sidder i det skråt afskårne, nordvestre hjørne, hvor et par jerngitterfløje er ophængt på tagstensafdækkede brudstenspiller. Porten nævnes første gang 1682,⁸ da snedkeren fik betaling for at have forbedret den med ti deller. Under Store nordiske krig fandtes hverken port eller låge. Den nuværende ports forgænger (jfr. fig. 3), hvis fodstykker skulle fornyes 1881,⁵ bestod af træ-tremmefløje på egestolper, der var styrket med skråbånd ned i jorden. Mellem stolperne lå der en overligger med udskæringer, kronet med et profilsåret topbræt.

Den sorttjærede *klokkestabel* i kirkegårdens sydvestre hjørne (jfr. fig. 1) er tegnet af Rolf

Graae og opstillet 1964.⁵ Tidligere stod stabelen, der gennem tiderne har haft forskellige betegnelser,⁹ »uden for kirken«,¹⁰ sikkert identisk med pladsen »uden for våbenhusets dør«,⁷ hvor den ses på ældre billeder (jfr. fig. 3). Siden den tidligste omtale 1682⁸ er såvel tømmerværk som klokkestol udskiftet utallige gange. Da stabelen 1948 atter skulle fornyes, besluttede man at opgive den og placere året efter klokken (nr. 1) i det nuværende ophæng på skibets vestgavl. En ny klokke blev senere ophængt i den nyopførte stabel.

Et lille, teglhængt og hvidkalket hus nordligst i kirkegårdens vestside (fig. 1) rummer *ligkapel* og siden 1975 tillige toilet; oprindeligt var huset beregnet for øens brandsprøjte, i hvilken egenskab det nævnes første gang i anledning af kalkning 1929.⁵

Beplantningen langs ringmuren udgøres i syd, vest og nord af lind og enkelte ahorn, sat ifølge synets ønske 1881⁵ i stedet for netop fældede asketræer. Inden for østre hegnsmur løber en tujahæk.

Fig. 3. Kirken og nærmeste omgivelser set fra vest, tegnet af Søren Knudsen 1925. - *The church seen from west.*

Pikstensfortov omkring kirken er formentlig afløser for den brolægning, der forordnedes af synet 1909, og som 1934 skulle dækkes af grus.⁵

BYGNING

Kirken, der er en af herredets mindste, består af kor og skib, som begge er uden sikre daterende træk. Bygningen forekommer opført relativt sent i middelalderen, måske ikke før engang i 1400'rne. Senere, muligvis efter reformationen, er et våbenhus tilføjet på nordsiden, og 1617 er der indbygget hvælv i koret. Orienteringen er solret.¹¹

Skibets indvendige bredde, der svarer til korets udvendige, er det halve af længden. Den påfaldende lave bygning, der er opført af *rå og kløvet kamp*, har ikke haft vinduer i nordsiden og minder på flere måder om kirkerne på naboeerne Endelave og Hjarnø¹² (jfr. Tunø, s. 2381). Ved byggeriet på Alrø er til hjørnernes opmuring anvendt udvalgte, større sten. Af

taggavlene er kun korets i behold, og her indgår en del teglstumper i murværket. Siderne i døre og vinduer ser ud til at være sat med munkesten, men kun én af åbningerne synes bevaret uændret.

Der er to *portaler*, hvoraf den søndre er til-muret og på indersiden står som en fladbuet, 140 cm bred niche. Hullerne til spærrebommen ses i de 40 cm dybe sider. Norddøren, der har været rundbuet i facaden, er i brug, men omdannet både i siderne og foroven; første gang måske som følge af synets ønske 1842,⁴ anden gang i forbindelse med en indvendig restaurering hundred år senere. Det er sandsynligt, at en udvendig halvtstensfals, som nu er udmuret, er oprindelig.

Som nævnt er der ingen *vinduer* mod nord, mens placeringen og antallet af sydsidens lysåbninger fra begyndelsen har svaret til de eksisterende forhold. Begge korets vinduer er ikke eller kun lidt ændrede. Det svagt spidsbuede østvindue, der i facaden har en murstenssat fals, er tilsyneladende uforandret, idet et ønske

Fig. 4. Kirken set fra nordøst. NE fot. 1982. - *The church seen from north-east.*

1894⁴ om en udvidelse i lysningen ikke ses virkeliggjort. Sydvinduet lysning kan være udvidet foroven op til den indre niches fladbue. 1953 registreredes i skibets sydside levn af det ældste sæt vinduer, der i facaden har været rundbuede og kun 101 cm høje. Det vestre har afvejet fra de to andre ved en udvendig fals. I det østre konstateredes bundsmig indvendig og rette sider i den fladbuede niche, hvori åbningen var placeret. Ved den efterfølgende restaurering blev nichen delvis genskabt. I lysningen fandtes spor af vindjern og i pudsen aftryk efter glassets blyindfatning.

Indvendig har skibet fra begyndelsen haft fladt loft, hvor brædderne tilsyneladende har været sømmet oven på bjælkerne. Indtil 1891 var triumfbuen rundbuet og 207 cm bred; det var antagelig den oprindelige åbning, udført i mursten og bemærkelsesværdig ved en halvstensfals i begge stik.

Tilføjelser og ændringer. Våbenhuset, der nævnes første gang 1844,⁴ er rejst foran skibets norddør, dvs. foran den indgang, som vender mod landsbygaden og derfor må have været den foretrukne. Bygningens uens tykke side-

mure er opført af rå og kløvet kamp, mens materialet i gavlen overvejende er små mursten, formentlig resultatet af en reparation. Samtidig med udskiftning af dørfløjen 1845⁴ forhøjedes dørhullet og fik antagelig ved denne lejlighed sin eksisterende, kurvehanksbuede form. Det rektangulære vindue i østvæggen er indsat 1858.⁴ Bygningen, der ikke indeholder stilistiske eller tekniske ejendommeligheder, synes at være ældre end hævdet af den lokale tradition, der daterer opførelsen til 1772.¹³

1855 henstillede synet, at kalkbænken blev fjernet, og 1870 ønskede man opstillet to bænke, der muligvis er identiske med de eksisterende. Loftet, der 1862 var kalket, er senest fornyet 1910.⁵

»For fortinget arbejde på *hvælvingen i koret*« betalte murmanden 1617 21 daler og halvdelen mark. Foruden øl omfattede kirkens udgifter senge til folkene og et stillads. Utvivlsomt er der i den kortfattede regnskabsnotits¹⁴ tale om opmuring af det eksisterende hvælv, der udførtes med 2000 mursten og kalk, som var indkøbt de foregående år og sejlet over fra stranden ved Skablund skov. Arbejdet gen-

Fig. 5. Kirken set fra sydøst. Olaf Olsen fot. 1985. - *The church seen from south-east.*

nemførtes med et mandskab på ikke mindre end seks murere fra Horsens, der havde 24 pligtsfolk som hjælpere. Et yderligere beløb gik til en vogn, som transporterede Hans muremand fra Horsens for »at bese arbejdet«. Det har formentlig drejet sig om mester selv, for han købte og tog tiloversblevne materialer med sig tilbage. Herefter var koret parat til at modtage den nye altertavle.

Det temmelig kuplede, halv sten svære krydshvælv, der ikke ses at være ommuret eller repareret, hviler på forlæg i væggene, hvorfor et hvælv må have været forudset allerede ved bygningens opførelse. Virkeliggørelsen har blot ladet vente på sig. På den øverste del er halvstensribberne profileret (fig. 2).

Vedligeholdelse. Hvælvbyggeriet og anskaffelse af altertavle godtgør, at i begyndelsen af 1600'rne var de økonomiske forhold på Alrø i orden. Billedet vendte sig imidlertid efter Christian IV's indmarch i 30årskrigen morads. 1628¹⁵ hærgedes øen af kejserlige tropper, der bl.a. bortførte kirkeklokken. Et par år efter beordrede kancelliet,¹⁶ at de kirker i Århus stift, »som er i stand dertil«, skal hjælpe kirken på

Alrø, som er »meget brøstfældig«. Endnu 1653 beskrives kirken som meget fattig og forarmet og dertil i stor gæld. Herredsbogen 1661¹ karakteriserer sognet som det allerringeste i Åkær len.

1683-84⁸ reparerede mureren 12 »tindinger«; det er usikkert, om disse nu forsvundne *†kamtakker* har udgjort en oprindelig del af bygningen. Under Store nordiske krig i begyndelsen af 1700'rne omtales kirken igen som brøstfældig,⁷ men herefter synes den at have været holdt i rimelig god stand. Tid efter anden nævnes reparationsarbejder, dog uden angivelse af art eller omfang. Således hentyder vindfløjens årstal 1772 (jfr. våbenhus) muligvis til en istandsættelse. Uldall formodede, at den næsten komplette nymuring af skibets vestgavl, som røber sig ved dens små, gule sten, kunne være udført på dette tidspunkt. Dog bemærker man, at allerede 1719⁷ truede gavlen med at falde ned. 1829¹⁷ var en hovedistandsættelse i gang, og 1836¹⁸ fik en muremester fra Stensballe et mindre beløb for reparationer. 1865¹⁹ indkøbtes 500 mursten, som dog næppe kan sættes i forbindelse med »JAS 1877«, der med

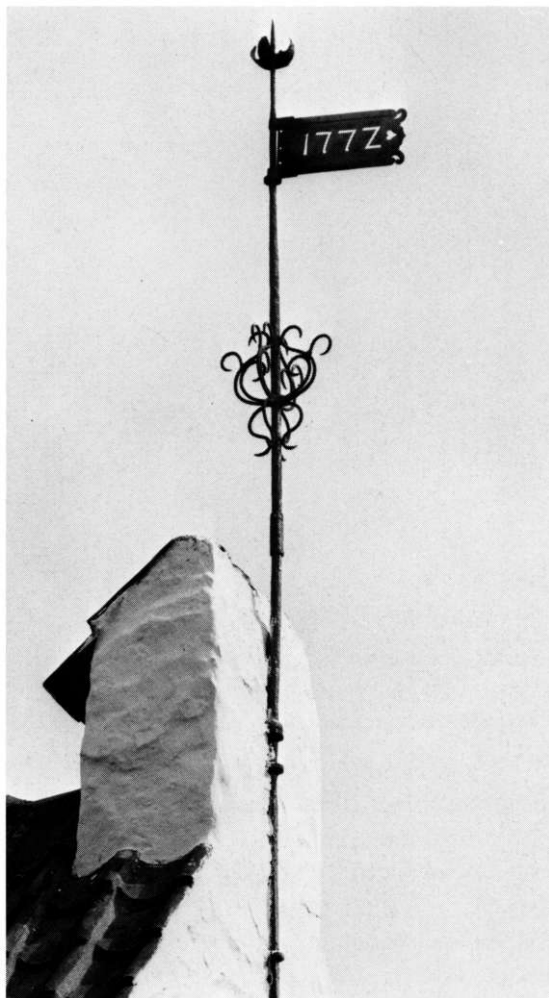

Fig. 6. Vindfløj 1772 (s. 2847). NE fot. 1982. - *Weather vane on the west gable of the nave.*

kalk er skrevet på bagsiden af skibets vestre taggavl.

1862⁵ meldes skibets loft kalket, men ligesom i de fleste andre kirker i herredet blev det senere gipset. Muligvis er denne ændring foretaget i forbindelse med korbuens omdannelse først i 1890'erne.²⁰ Man ønskede åbningen gjort bredere, og på foranledning af den kgl. bygningsinspektør blev den udvidet og nyopført med granitkvadre og enkle kragbånd (fig. 11). Samtidig cementpudsedes væggene og fik en let dekoration med kalkfarve.

1928 fjernedes loftets puds, og med Viggo Norn som arkitekt renoveredes loftet med syn-

lige bjælker, der lagdes højere end de gamle. En indvendig restaurering, navnlig omfattende en udskiftning af gulvene, gennemførtes i 1940'rne under ledelse af H. P. Nielsen, Odder. 1953 forestod Rolf Graae en istandsættelse med udgangspunkt i synets ønske om nye vinduer; i sammenhæng hermed bankedes cementpudsen af væggene, og korbuen fik sin nuværende skikkelse.⁵

Gulvene nævnes første gang 1833,¹⁷ da det i koret trængte til forbedring. 1839¹⁹ lagdes nye mursten i våbenhuset. Nogle år senere omlagdes skibets og korets gulv, der 1862 var af mursten, mens synet på dette tidspunkt foreslog trægulv i stolestaderne. Ønsket blev gentaget 1891.⁵ De eksisterende gulve, der må gå tilbage til den nævnte fornyelse i 1940'rne, består alle af gule mursten på fladen, mens der ligger ferniseret træ i stolene.

Vinduerne, på nær det i vest, meldes 1834¹⁷ udskiftet »siden sidste syn«, og et par år efter kom turen til skibets gavlvindue; at dømme efter beskrivelsen 1862 var ruderne fastgjort med blysprosser. Ved midten af 1860'erne indsattes overalt jernrammer, der i skibets sydside 1953 afløstes af de eksisterende, gråmalede trævinduer.⁵

Tagene synes siden den første omtale 1615⁶ at have været af tegl, således som det stadig er tilfældet. Korets *tagværk*, der 1831¹⁷ havde behov for en mindre reparation, er med enkelte undtagelser af nyere dato og består af fyrretømmer. Derimod forekommer det ikke usandsynligt, at skibets tagstol, bortset fra bindbjælkerne, der er fornyet 1928, er jævnlidende med bygningen.²¹ Med undtagelse af enkelte udskiftninger, er spærerne, de krumme krydsbånd og begge lag hanebånd i alle ni fag af eg og nummereret og samlet på vestsiden. Nummereringen, der begynder i øst og i nord-siden er udført med romertal, i sydsiden med trekantede stik, røber omplacering af de vestre fag. Forsvundne spærstivere giver sig til kende ved udstemninger til bladsamlingerne. En udhuling med oliepletter midt på oversiden af de nedre hanebånd i 6. og 7. fag kan være spor efter en *†vinde*.

Fig. 7. Skibets tagrum set fra vest (s. 2846). NE fot. 1982. - *The loft of the nave looking east.*

Opvarmning indførtes 1893,¹⁹ da der i skibets nordvestre hjørne muredes skorsten og opstilledes en kakkellovn; denne ønskedes fornyet 1926.⁵

De nuværende, elektriske radiatorer er vist opsat ved restaureringen 1953.

Kirken står i dag teglhængt og hvidkalket inde og ude, med hvidmalede sugfjæl. 1862⁵ nævnes kamgavl, men i hvert fald siden det ældste fotografi blev taget (1912), har hver gavl været afsluttet med toptinde. Skibets loft er gråmalet, det i våbenhuset hvidt.

Vindfløj på vestgavlen (fig. 6) bærer årstallet 1772²² (jfr. ovenfor).

INVENTAR

Oversigt. Den lille kirkes inventar er i hovedsagen af nyere dato. Den særprægede font er ene om at repræsentere middelalderen. Altertavlen fra 1619 er regnskabsbelagt som et arbejde af Mikkell snedker fra landsbyen Vrold ved Skanderborg, der ligeledes har udført tavlen i Hundslund. Fra kirkens betrængte periode efter Kejserkrigen 1628 forekommer kun få og beskedne erhvervelser, fortrinsvis gaver som alterstagerne o. 1660. Stolegavlene stammer fra 1700'ernes slutning.

Alterbord, muligvis middelalderligt, men om-muret i ny tid med brede fuger mellem munkestenene. 1911⁵ målttes det til 101 cm i høj-

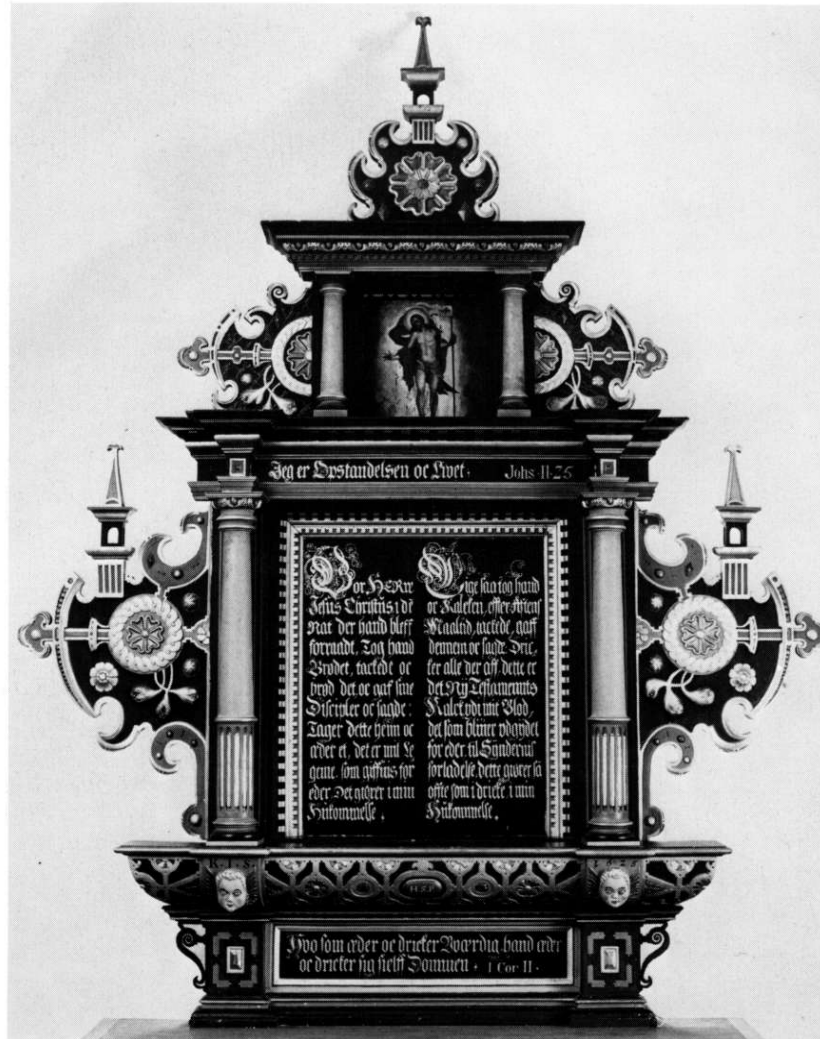

Fig. 8. Altertavle fra 1619, udført af Mikkell snedker (s. 2848). NE fot. 1982. - Altarpiece executed 1619 by the Carpenter Mikkell.

den 144x77 cm og 70 cm fra østvæggen. I bagsiden var oprindeligt en kun 27 cm bred, skævtstillet, fladbuet niche, der 1941 omdannedes til skabsnicke med låger. 1911 hvidkalket, nu stående med munkestenenes røde farve.

†Alterklæder. 1615⁶ var alterklædet ubrugeligt. Et klæde, der o. 1660 var skænket af alterstagerens givere, Henrik Mund og Birgitte Mormand, blev i inventariet for 1687¹⁰ beskrevet som et gammelt forhæng for alteret. I 1700'ernes første tiår manglede det helt, og i stedet anvendtes 1721 »en gammel drejelsdug,

som ikke kan hænge sammen«. 1832 erhvervedes et nyt, der allerede 1845 erstattedes af et andet af rødt fløj, der imidlertid ligesom de følgende, af samme art, må have været af dårlig kvalitet, idet man i århundredets anden halvdel jævnligt foretog udskiftninger med efterfølgende salg af de gamle alterklæder.¹⁹

Altertavlen (fig. 8) er udført 1619 efter foringning med Mikkell snedker i Skanderup om at gøre en ny tavle for 16 dl. Arbejdets varighed fremgår af betalingen for øl og mad i seks uger for mesteren og hans svend, i alt 7 dl. 1 mk. og 4 sk. Hertil kom udgifter til hornlim og

søm, indkøb af fem store »egekløve« (udkløvet gavntømmer), 13 store egefjæle og syv andre kløve, samt til drikkepenge 1 dl.⁶ - Ifølge et malet årstal er tavlen først stafferet 1625, og samtidig hermed er formodentlig topfeltets maleri. En kort periode, 1898-1912, har der i storfeltet været indsat et $\dagger$ maleri.

Den lille tavle er i hovedsagen en forenklet kopi af samme snedkers altertavle,²³ fra 1613, i Hundslund (s.2661ff.). Som denne flankeres fodstykket af fremspring med kassetteværk og krones af en svær postamentbjælke med kassetteværk og rosetter, i øvrigt svarende til ornamentrammen på gravsten nr. 1 over den daværende sognepræst (se nedenfor). På bjælkens fremspring er flade englehoveder (fig. 9). Storfeltets profilramme, med faste tandsnit, flankeres af kannelerede pilastre med foranstående søjler, hvis kapitæler er dannet af ringe under æggestav, og hvis prydbælter har stave indsat i kannelurerne. Den enkle storgesims har rekonstrueret tandsnitliste samt uforholdsmæssigt små fremspring over søjlerne. Både stor- og

Fig. 9. Englehoved på altertavlens postament (jfr. fig. 8) (s. 2849). NE fot. 1982. - Angel's head on the pedestal of the altarpiece (cf. fig. 8).

Fig. 10. Detalje fra altertavlens nadverinskript (jfr. fig. 8). Formodet malersignatur IHM indskrevet i initialet L (s. 2850). Hugo Matthiessen fot. 1912. - Detail from the Eucharist inscription on the altarpiece (cf. fig. 8). Presumed painter's signature IHM in the initial L.

topvinger er flade, kartoucheagtige, med hel, henholdsvis halv roset i midten omgivet af båndslangscirkel, hvorfra hænger slyngede pærer. De trekløverformede bladudløbere og topspir er ved restaureringen rekonstrueret efter Torrildtavlens (s. 2627ff.). Det dybtliggende topfelt, med bosser på rammekanten, flankeres af glatte søjler med ringkapitæler. Dets gesims, der er rigere end storgesimsen, har æggestav over tandsnit og på undersiden båndslang. Topkartouchen er smykket med dobbeltroset under topspir.

Tavlen er restaureret 1912 af kunstmaleren Johs. Mallings.²⁴ Under to overmalinger afdækkedes og rekonstrueredes en staffing fra 1625, udført under de to kirkeværger, Knud Iensen og sognepræsten hr. Simon Pedersen.⁶ Deres initialer og årstallet er malet over englehoved-

Fig. 11. Indre, set mod øst. Hugo Matthiessen fot. 1912. - *Interior looking east.*

derne på de to postamentfremspring (»K.I.S.« og »1625«) og på midtovalen på postamentbjælken (»H.S.P.«). Tavlens gyldne frakturindskrifter, på sort bund, var så velbevarede, at de kunne genopmales. I fodfeltet: »Hvo som æder oc dricker Vværdig, hand æder oc dricker sig selff Dommen. 1. Cor 11.«, i gesimsfrisen: »Jeg er Opstandelsen oc Livet. Johs. II, 25« og i stortfeltet nadverordene, i to spalter. I anden spalten begyndelsesbogstav L (Lige så tog hand ...) er indskrevet de sammenskrevne bogstaver »IHM« (fig. 10), sandsynligvis malerens signatur. I topfeltet er på træ malet den opstandne Kristus med sejrspanen, med gul stråleglorie, iført rødviolet kappe og omgivet af et gult lyskær på mørk baggrund. Tavlen i øvrigt står med en mørkebrun bund for de grå søjler samt

fladsnit. Ornamenterne har røde og grønne lazurfarver, lysblåt og violet og guld ses på rosetter, englehår kanter etc.

Tavlen har været overmalet to gange, antagelig 1858 og 1898. I forbindelse med den første overmaling, formodentlig dateret ved årstallet »1858«, var malet et sekundært »1625« (henvisende til tavlens ældste staffering) bag på fodfeltet. Dette var ved overmalingen 1858 blevet vendt på hovedet og havde faet en ny indskrift: »Giør man dette med det grønne Træ, hvad vil der skeep med det tørre? Luc. 23. Cap. 31 v.« Tavlens farver var i øvrigt hvidt, gråt og blegrødt samt uægte forgyltning på tavlens konturer. Denne staffering er formodentlig til dels blevet gentaget i forbindelse med indsættelsen af et *†maleri*, fra 1898,¹⁹ i olie

Fig. 12. Indre, set mod øst. NE fot. 1982. - Interior looking east.

på lærred, en kopi efter Carl Blochs Kristus i Gethsemane, antagelig ligesom det tilsvarende maleri i Hundslund af A. Chr. Andersen. Til bagklædning var anvendt den oprindelige træplade fra storfeltet. Maleriet fjernet 1912.

Altersølv. *Alterkalk* (fig. 13), 1729, udført af Mogens Thommesen Løwenhertz, Horsens. Den 16 cm høje kalk, der er nært beslægtet med samme guldsmeds kalke i Odder (s. 2551) og Halling (s. 2801), har ottetunget fod med øvre, glat tungebort op mod det indknebne skaftled. Den rudemønstrede knop har let udragende rudebosser, hvorpå graveret (med skriveskrift): »An no 1729«. Glat bæger med svagt udkraget mundingsrand. På en af fodpladens tunger ses mesterstempel (Bøje 1982, 2, nr. 6128). *Disk*, »omstøbt« 1834 af Ulrich Stallknecht, Hor-

sens,¹⁹ hvis stempel (Bøje 1982, 2, 6222) ses under bunden. Den er glat, med ret stor fordybning og på randen et graveret Georgskors på tætstreget baggrund. Oversiden forgyldt; 18,8 cm i tvm.

†*Altersølv.* 1) 1615 anskaffedes en ny, forsølvet, indvendig forgyldt kalk og disk, for hvilken der betaltes i arbejds løn og »al anden bekostning« 22 dl. og 12 sk.⁶ 2) O. 1660 (jfr. alterstager), ifølge inventariet 1687¹⁰ skænket af Henrik Mund til Serridslevgård og fru Birgitte Mormand,²⁶ der i 1650'erne tillige havde betænkt gårdens sognekirke, Nebel i Skanderborg amt.

Sygekalk og disk, 1893,¹⁹ udført af L. R. Rasmussen, Bogense. Den enkle, glatte kalk (fig. 14), 12 cm høj, har rund, profileret fod og

Fig. 13. Alterkalk 1729, udført af Mogens Thommesen Løwenhertz, Horsens (s. 2851). NE fot. 1982. - *Chalice, made 1729 by Mogens Thommesen Løwenhertz, Horsens.*

indknebet skaftled over knop med ovalt tvær-snit. Halvkugleformet bæger med to fordybede linier ved munden. På fodpladen indprykket skriveskrift: »Iesu Christi Blod renses os fra al Synd. Alrø Kirke 1893«. Under pladen mesterstempelt »LRR«²⁵ og bystempelt »Bogense«. Tilhørende disk, 8 cm i tv.m., glat, oversiden forgyldt; under bunden samme to stempler som kalkens. I lille træetui.

†*Oblatæske*, 1862, muligvis af porcelæn.⁵

†*Vinkande*, o. 1862, af porcelæn.⁵ †*Vinflaske* nævnt 1719.⁷

Alterstager (fig. 15), o. 1600, ifølge indskrift givet 1660 (jfr. †alterklæde og †altersølv nr. 2). De kun 23,6-8 cm høje stager har blødt profileret fod, med flere inddrejede pyntelinier, og skaft bestående af baluster- og hjerteformet led adskilt af skive og vulst. Flad lyse-skål og usædvanlig høj, 13 cm, lysetorn med hul til

lysepig i den balusterformede del. På stagerens nedre rundled og skrå fodplade næsten ens indskrift med graverede versaler: »Anno 1660 gaf erlig oc vel byrdig mand Henrick Mond til Serres løf gaar (dvs. Serridslevgård) oc hans frve frv Bergete²⁷ Mormand dese stager til Allerø kercke«.

Ifølge Danske Atlas²⁸ skulle stagerne være skænket af ovennævnte i anledning af, »at de efter udstanden Søefart skal lykkelig være ankomne der til Landet«, muligvis dog et vandre-sagn opstået, fordi man da ikke kendte nærmere til giverne.

To nyere *lysestager*, af messing, hver med fire lyseholdere på flad skål båret af hjerteformet, fladt slyngværk. På træfod i korets vesthjørne, †*Lysestager*, af kobber, nævnt i inventariet 1615.⁶

Syvarmet lysestage, »Skænket af Valborg og Rasmus Peter Rasmussen Julen 1935«; på alterbordet.

†*Alterbøger*. I inventariet for 1687¹⁰ opregnes: en manual, en ritual, en gammel gradual og en

Fig. 14. Sygekalk 1893, udført af L. R. Rasmussen, Bogense (s. 2851). NE fot. 1983. - *Chalice for the Sick, made 1893 by L.R. Rasmussen, Bogense.*

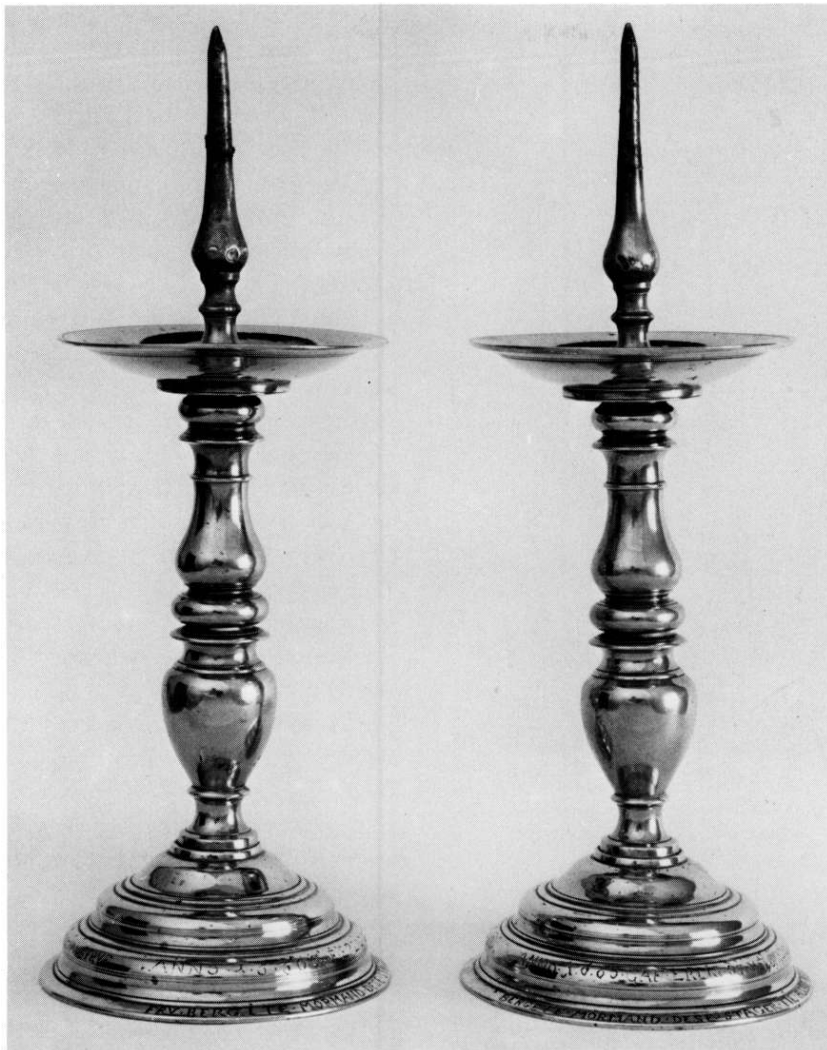

Fig. 15. Alterstager o. 1600, skænket af Henrik Mund til Serridslevgård og fru Birgitte Mormand (s. 2852). NE fot. 1983. - *Altar candlesticks c. 1600, donated by Henrik Mund of Serridslevgård and his wife Birgitte Mormand.*

gammel salmebog, mens det 1715 noteres, at ingen af de forordnede bøger fandtes. 1717 meddeler præsten, at der ikke var salmebog eller alterbog, »thi jeg må behjælpe mig med en alterbog, som en god ven har lånt mig«.⁷

†*Messehagler*. 1615⁶ var haglen af sort fløj, 1682⁸ af brunt. Fem år senere var den sidstnævnte udskiftet med en hagel af rød »tripfløj« (uldføj) med et krucifiks af brede guldgaloner.¹⁰ 1843¹⁹ solgtes en gammel hagel og erstattedes med en ny, rød,⁴ der atter udskiftedes 1881.¹⁹

Alterskranke, 1884,¹⁹ bestående af drejede balustre med midtkugle samt ensprofilerede fod- og håndlister;²⁹ opstillet med bue foran alteret, de oprindelige, lige sidestykker, med låger, i lakeret egetræ, nu anbragt på våbenhusloftet. Den forrige †*skranke*, antagelig fra o. 1833,¹⁷ da synet ønskede knæfaldet fornyet og gjort bredere, var opstillet i lige linie tværs over koret.⁵ Solgt 1884.¹⁹

Døbefont (fig. 17), 12-1300'rne?, af meget grovkornet granit, kummen let rødlig, foden mørkere rød med sorte indslag; i alt 96 cm høj

Fig. 16. Stolestadegavltop fra 1700'nes slutning (s. 2855). NE fot. 1982. - Gable of pew, from the end of the 18th century.

Fig. 17. Døbefont, 12-1300'rne? (s. 2853). NE fot. 1982. - Baptismal font, 12-1300?

over gulvniveau. Den forholdsvis store font har en primitiv og ganske usædvanlig dekoration, tilsyneladende uden tilknytning til andre fonte,³⁰ og er måske et lokalt arbejde. Kummen, der er 62 cm høj og 96 cm i tvm., har en meget bred, ca. 20 cm, glat rand og en kegleformet fordybning, 27-28 cm, uden afløbshul. Dens flade reliefdekoration består af fire frontalvendte væsener, der tilsyneladende sidder på hug med udadvendte fødder og med udbredte, nedadrakte arme, der krydses med naboens, og som forneden synes at gribe om dennes fødder. Figurene har store, nærmest runde hoveder,³¹ de tre med primitivt indhuggede øjne, næseriller og mund. I sviklerne over figurenes arme ses i alt fire store fugle, to med udbredte vinger, to med vingerne samlede over ryggen. Fontefoden er til dels keglestubformet. Den øvre, svagt hvælvede del er uden dekoration, den nedre, firkantede del har på hjørnerne flade bånd, der forneden ender i klumpede hoveder med rudimentære ansigtsdetaljer. På siderne er over et nedre, glat bånd en grov dekoration med siksak, kryds eller buet kryds. 1882⁵ var fonten sat ud på kirkegården, måske som følge af det omkring århundredets midte almindeligt udbredte ønske om at få en ny og mere moderne font (jfr. Gylling s. 2827, Nølev s. 2455 og Bjerager s. 2505 m.fl.). Nævnte år ønskede synet den rensat for mos og anbragt i et hjørne af koret, sandsynligvis det nordvestre, hvor den stod 1912. 1943 flyttet til nuværende plads i skibets nordøsthjørne. Ved en yderligere rensning 1969 fremkom brunsorte farvespor.

Dåbsfad, 1700'rne, af messing, glat, 63,5 cm i tvm., 5,8 cm dybt ved kanten og med en 5,8 cm bred, let skrå fane.

Dåbskander. 1) O. 1925, af messing, 32 cm høj incl. lågets lille Georgskors; gækken formet som en muslingeskal. 2) 1862,¹⁹ af tin, den ofte anvendte type med højt optrukket bøjlehank, bred tud og hvælvet låg med kors som lågknop. 24 cm høj (jfr. bl.a. Hvilsted s. 2606). Ude af brug.

†Fontelåg nævnt 1715.⁷

Prædikestol (jfr. fig. 12), 1892, i renæssancestil, udført lokalt, sandsynligvis efter model af

Fig. 18. Indre, set mod vest. NE fot. 1982. - Interior looking west.

stolen i Hundslund⁵ (s. 2667) og »opstillet af kirkeejerne«. ⁴ Den har tre fag, med enkle arkader, adskilt af kannelerede, joniske søjler over tresidede postamentfremspring, der for de to forrestes vedkommende er hjørneknækkede og løber ned i pyramidespids. Stolens staffering svarer til stolestadernes, mørkebrunt rammeværk og rødbrun bund for grå og gyldne lister og kannelurer. Den hviler på et tresidet, muret fundament i skibets sydøsthjørne; samtidig trappe.

†Prædikestole. 1) Tidligst omtalt 1700 og 1721 beskrevet som »meget slet, sammenslagen af nogle fyrrefjæle«. ⁷ 1832 trængte den »højt« til forbedring. ¹⁷ 2) 1833 opstilledes en ny, der maledes sammen år. ¹⁹ Af synet karakteriseredes den 1892⁴ som »meget uskøn«, men sattes dog

til side, så den eventuelt kunne genopstilles.

Stolestader, fra 1700'ernes slutning. De trapezformede, glatte gavle (fig. 16) afsluttedes af profileret skulderstykke hvorover en udskåret, vifteformet palmet, hvis lille, øvre midtblad er bøjet fremad; en vandret profilliste har tidligere markeret overgangen til skulderpartiet. Nord-sidens indgangspaneler har hver tre store fyldinger i profileret rammeværk. Ryglænenes let skråstillede fyldingspaneler, med spejl på forsiden, stammer antagelig fra 1866-67, da alle stolene fik rygstød af 16 tommers højde fra sædet. 1862 fandtes i alt 37 stole, heraf fem »lukkede«, dvs. med døre, og 11 uden rygstød. ⁵ Samme år blev alle stolestader fjernet fra koret sammen med tdegnestolen. ⁴ 1887 og 1891 blev henholdsvis kvinde- og mandstolens sæder

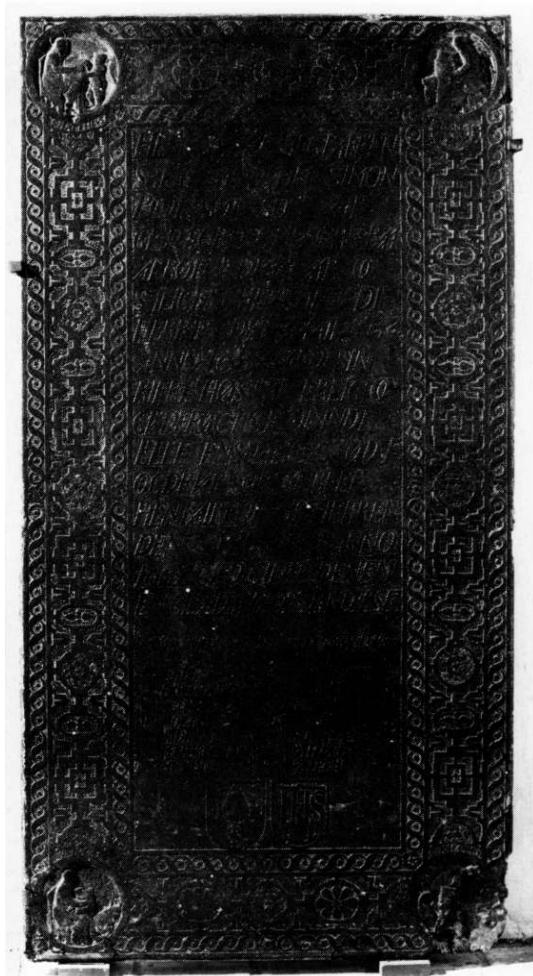

Fig. 19. Gravsten nr. 1, o. 1625, over sognepræst Simon Pedersen, †1653, og hustru Elle Jensdatter, †1642 (s. 2857). NE fot. 1982. - *Tombstone no. 1, c. 1625, to the parish priest Simon Pedersen, †1653, and his wife, †1642.*

gjort bredere, og samtidig udvidedes også midtgangen.⁴ 1850 blev stoleværket malet med en lys perlefarve,⁴ 1867 egetræsmalet.⁵ Muligvis o. 1891 er det stafferet med mørkere friser og ornamenter således som konstateret på de to *gavle, der nu findes i Den gamle By.³² Stolene står nu med de samme brunlige farver som prædikestolen, lister og palmetblade grå. †Stoleværk. 1617⁶ omtales kirkens »skamler«, der sammen med vinduerne blev »toet« (dvs. vasket), formodentlig efter opmuringen af korets hvælv (jfr. ovenfor). 1700 var stolene brøstfældige.⁷

†»Skriftestolen«, der 1833¹⁷ trængte til forbedring, blev 1843¹⁹ forsynet med et trækgardin. Den stod da i koret, men ønskedes 1862 fjernet herfra ligesom †degnestolen.⁵ Allerede 1687¹⁰ betegnede denne som gammel.

†Fyrreskab til alterklæderne omtales 1687.¹⁰ 1832¹⁹ anskaffedes en †kasse til altertøjet.

Fattigbøsse, 1943, af messing, dekoreret med Georgskors, er leveret af gørtlerfirmaet Erstad-Pedersen, Århus. To †bøsser var anskaffet 1856.¹⁹ En †pengetavle beregnet til indsamling til de fattige, og som »tilforn« var båret rundt, manglede 1721.⁷ 1862 anvendtes en ttavlepung.⁵

Orgel, af standardtype, bygget 1961 af Marcussen & Søn, Åbenrå, og ombygget 1984 af samme. Ét manual med fem stemmer: Gedakt 8', Principal 4', Rørfløjte 4', Gedaktfløjte 2', Oktav 1'. Oprindelig disposition: Gedakt 8', Rørfløjte 4', Principal 2' Blokfløjte 2', Oktav 1'. Orgelhus af umalet egetræ, placeret i skibets nordvesthjørne.

Et †harmonium anskaffedes brugt til kirken o. 1910.³³ 1926 stod det på forhøjning i skibets nordøsthjørne (jfr. fig. 11).

Salmenumre, moderne metaltal ophængt på muren. De forrige, enkle †trætavler, fra 1845,¹⁹ i profileret ramme, havde hvidmalede felter med frakturpåskrifter, henholdsvis Før- og Efter prædiken, herunder plads til kridtnumre.

Lysekrone, 1921, af messing, renæssanceagtig kopi med otte arme og stor hængekugle, hvorpå giverindskriften er graveret: »I. P. lensen og Hustru 1921«. I skibet. En af tre hængelamper til petroleum, fra 1889, af metal og glas, findes nu ude af brug, på kirkeloftet (jfr. fig. 11). På beholderen er graveret med skriveskrift: »3 Lamper til Alrø Kirke fra Mølleren Jens Pedersen 1889«.

Lysearm, 1921, af messing, med fatning til én elektrisk pære, på den ottekantede vægplade graveret: »Fr. Køster 1921«. På våbenhusets sydvæg, vest for døren. Tre lampetter, 1943, leveret af Erstad-Pedersen, Århus, i koret.

Klokker. 1) Fra »Jysk Jærnstøberi Brønderslev 1949«, 63 cm i tv., om halsen skriftbånd med reliefversaler samt lille stempel, i relief: en

klokke omskrevet af ovenstående indskrift, uden årstal. På legemet et vers. Ophængt i slyngebom på skibets vestgavl. 2) »Støbt af John Taylor & Co. Loughborough, England«, 80 cm i tværmål. Om halsen skriftbånd med reliefversaler. På legemet: »Alrø kirke 1963. I fryd, i savn, i Jesu navn«. Ophængt i samtidig klokkestabel på kirkegårdens sydvesthjørne. - Elektrisk ringe- og kimemaskine installeret 1963.

†Klokker. 1) Af ukendt alder, fjernet under Kejserkrigen 1628, da Airøboerne led meget under soldaternes plyndringer (jfr. nedenfor). 2) 1634³⁴ fik »Alrømændene« af kongen foræret »den gamle, søndrede klokke« fra Dronningborg slotskirke,³⁵ »da den gamle var taget i ufredstid«. 3) 1664, med indskrift, der ifølge Danske Atlas²⁸ nævnte kong Frederik III.s navn, og at Jesper Hutfeldt³⁶ 1664 havde ladet den støbe. 1844 var et stort stykke af klokken sprunget af og ønskedes derfor omstøbt og gjort større end den itubrudte, der var 17 tommer høj og 21 tommer i tv. 1687¹⁰ omtales den tidligst hængende i »et gammelt klokkehus uden for kirken« (jfr. klokkestabel). 4) 1846,¹⁹ omstøbt af guldsmed, senere klokkestøber U. Stallknecht i Horsens. Indskriften omfattede foruden støbernavnet kong Christian VIII.s navnetræk.¹³

GRAVMINDER

Gravsten. 1) (Fig. 19), o. 1625, over »salig mand her Simon Pedersøn«, Guds ords tjener på Alrød i 49 år, †3. maj 1653, 76 år gl. (jfr. altertavle) og hustru Elle lensdaater, f. i Ogdrevp(!), †2. apr. 1642.³⁷ Sort kalksten, 194x102x7 cm, med profileret kant; indskriftens let skråtstillede reliefversaler delvis nedslidt og de forskellige data muligvis sekundært tilføjede.³⁸ Nederst en næsten udslidt, tospaltet, latinsk indskrift med betragtninger over livet og døden og herunder ægteparrets symmetriske bomærkeskjolde med deres initialer, sognepræstens »SP« slynget om et lille træs stamme, hustruens »EID« under Jesumonogrammet »IHS«.

Fig. 20. Øvre del af gravsten nr. 2, over Jost Rosenmejer, †1752 (s. 2857). NE fot. 1982. - Upper part of tombstone no.2, to Jost Rosenmejer, †1752.

Stenens velhuggede ramme omkring indskriften, udført efter et forlæg, der bl.a. er anvendt på sten i Århus domkirke (s. 785, nr. 36) og Torild (s. 2641, nr. 1),³⁹ sidstnævnte rimeligvis fra samme værksted (jfr. tillige ndf. nr. †2), består af beslagværk mellem attisk slyngebånd, alt på trambuleret baggrund. I stenens hjørner medaljoner med de siddende evangelister og deres tegn, foroven »S. Matthevs« og »S. Marcvs«, forneden »S. Lvcas« og »S. Iohannes«, skrevet med reliefversaler i forsænket bånd henholdsvis under og over medaljonerne. Tidligere i korgulvet foran alterskranken,¹³ nu opstillet mod korets nordvæg.

2) (fig. 20), o. 1725, over »fornemme mand« Jost [Rosenmejer] f. i Vestpha[l]e[n], og hustru, »madame« [Cathrine Jakobsdatter Bruun], f. i den kgl. residensstad København] 1665, gift 1682, velsignet med 6 sønner og [7] døtre. Han † ? febr. [1725].⁴⁰ Grård kalksten med mange tydelige forsteneringer (orthoceratiter), 163X105,5X7,5 cm, den fordybede indskrift med spinkle versaler helt udslidt på stenens midterste del.

Reliefudsmykningen i stenens fulde bredde over og under indskriften omfatter foroven den opstandne Kristus med sejrspanen, stående med hævet, velsignende højrehånd, omgivet af kraf-

Fig. 21. Gravsten nr. 3, o. 1780, over Jørgen Anderson Vestergaard, ti780, og hans hustru Else Pedersdatter. Stenen antagelig udført i Jens Hiernøes værksted i Horsens (s. 2858). NE fot. 1982. - *Tombstone no.3, c. 1780, to Jørgen Anderson Vestergaard, ti780, and his wife Else Pedersdatter. The tombstone probably made in the workshop of Jens Hiernøe, Horsens.*

tigt bladværk med blomster og store frugter. Forneden tilsvarende planter på hver side af vinget timeglas og kranium over korslagte knogler (nu skjult af stolestade). Stenen lå antagelig oprindelig i kirkens midtgang, i forrige århundrede flyttet ud på kirkegården ved klokkestablen, i begyndelsen af 1900'rne stillet op mod den nordre kirkemur⁴¹ og 1969 mod skibets vestvæg, syd for vinduet.

3) (Fig. 21), o. 1780, over »ærlig og velagte Dannemand SI. Iørgen Anderson Vestergaard«, f. på Alrø 11. (eller 14.?) nov. 1710, t smst. 70 år og 4 måneder gi.; »indlod sig i Ægteskab med Den dydige og gudfrygtige Dan(n)ekone

Else Peders Datter«, f. d. fik i ægteskabet 5 sønner og 2 døtre. Nederst vers. Lysrød kalksten, 147x88,5x8 cm, indskriften med fordybet kursiv, navnene med store skøn-skriftbogstaver.

Stenens nyklassicistiske reliefudsmykning er antagelig udført i Jens Hiernøes værksted i Horsens.⁴² Skrifttavlen, der næsten optager hele stenens flade, afsluttes foroven af rundbue, forneden af et mindre bueindsnit; ved siderne ophængte laurbærfestoner. Over tavlen ses dødssymboler, krydsslagt timeglas og le, mellem overflødhedshorn, det ene med kornaks, det andet med blomstrende grene. Under tavlen kranium over knogler lagt på sammenbundet palme- og olivengren. Formodentlig oprindelig i kirkegulvet, o. 1915 på kirkegården,⁴³ 1969 opstillet mod våbenhusets sydvæg, øst for indgangsdøren.

†Gravsten. 1) O. 1573?, med navnet »Christen«⁴³ som det eneste, der o. 1937 kunne læses, muligvis navnet på sognets første lutherske præst, ifølge herredsbogen 1661¹ kaldt »gammel hr. Chresten N.«, formodentlig †1573.³⁷ Rødlig kalksten, 75x33 cm. Lå o. 1937 i våbenhusgulvet lige inden for døren, antagelig fjernet i 1940'rne.

2) O. 1625?, over »salig her Peder Simonsens hø[stru]«. Peder Simonsen med tilnavnet Klachring, var ifølge herredsbogen 1661¹ sognepræst efter hr. Christen (nr. †1?), i 31 år [1573-1604]. Blågrå kalksten, noget større end nr. †1, indskriften næsten udslettet o. 1937. Da stenens materiale, farve, behandling og ornamentbort er nøjagtig svarede til gravsten nr. 1, har man formodet,³⁷ at de to sten er udført samtidigt, på afdødes søn, sognepræst Simon Pedersens bestilling. Stenen lå o. 1937 lige syd for nr. †1.

KILDER OG HENVISNINGER

LA Vib. *Præstearkiv*: Liber daticus 1839-1914 (C384.6). - Kirkegårdsregnskaber 1830-1910 (C-KRB-6). - Synsprotokol 1862-1925 (C 384.8a). - *Ved embedet*: Synsprotokol 1926 ff. - Se i øvrigt for-tegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Århus amt i

almindelighed s. 37-39 samt forkortelser s. 42-44 og s. 1650-51.

NM 2. afd.: Håndskrift: F. Uldall: Om de danske Landsbykirker VI, 1895, s. 275-77. - Indberetninger ved Chr. Axel Jensen 1911 (inventar), Johs. Mallings 1912 (altertavle), Rolf Graae 1953 (udhugning af vinduer), Vitus Nielsen (font og gravsten), Vibeke Michelen og Jens-Jørgen Frimand 1982 (inventar og gravminder.) - Udskrifter af de gennemgåede arkivalier findes i NM 2. afd. - Bygningsbeskrivelse ved Kjeld de Fine Licht, inventar og gravminder ved Vibeke Michelsen, orgel ved Ole Olesen. Redaktionen afsluttet 1986.

Tegninger og opmålinger. NM 2. afd.: Skitseopmålinger af altertavle med kalker af indskrifter, antagelig ved Johs. Mallings 1912. - Skitser af tagværk, u. navn og år. - Plan, snit og opstalter ved H. P. Nielsen (1942) og R. Graae 1950 samt undersøgelse af vinduer 1953. - *Det historiske arkiv for Odde og omegn*: Kirkegårdsportal af Søren Knudsen 1936. - Kirken og nærmeste omgivelser set fra vest, kombineret med vindfløj, døbefont og skibets tagværk, af Søren Knudsen 1925. Tilsvarende i *Glud museum*, hvorfra fig. 3 er reproduceret (jfr. ØJyHjemst. II, 1937, s. 20).

Litteratur: MeddÅSt. 1974, s. 50 (tegninger fra H.P.Nielsen overført til Kgl. bygningsinsp., Århus).

1 LAVib. Århus bispearkiv. Hads herredsbog 1661 (C 3. 1082).

2 Kronens skøder III, 238.

3 LAVib. Landstingets skøde- og panteprotokol 1793-99, fol. 303 (B24. 712).

4 LAVib. Hads-Ning herreders provsti. Synsprotokol 1842-1908 (C 31. 1-4).

5 Synsprotokol 1862ff.

6 RA.DaKanc. Seks års kirkeresk. ... 1620 (B184e).

7 LAVib. Århus bispearkiv. Kirkesyn 1700ff. (C3. 1166 ff.).

⁸RA.Rtk. Rev. rgsk. Århus stifts kirkeresk. 1680-94.

9 1682 (note 8) og 1862 (note 5) benævnt (klokke)tårn, 1687 (LAVib. Århus bispearkiv. Hads herredsbog 1687 (C 3. 1104)), 1720 og 1743 (note 7), 1841 og 1880 (LAVib. Kirkegårdsrgsk. for landsogne.

Alrø 1830-1910 (CKRB.6)) kaldet klokkehus og 1838 (LAVib. Århus amts søndre provsti. Synsprotokol 1817ff. (C 30. lff.)) betegnet klokkestillads.

10 LAVib. Århus bispearkiv. Hads herredsbog 1687 (C 3. 1104).

11 N.Abrahamson: Romanske kirkers orientering og den magnetiske misvisning i 1100-tallet i Danmark. Geoskrifter XXIII, Århus 1985, s. 56.

12 Jfr. F.Uldall, i ÅrbOldkHist. 1896, s. 228. Fra Norsminde Fjord til Ulstrup Bakker. Ny udg., Od-

der 1977, s. 174, nævner murrester vest for Alrø kirke, hvilket ikke kan bekræftes.

13 Omtalt aff. Uldall 1895.

14 Note 6. Jfr. N. J. Poulsen, i NMArb. 1980, s. 62.

15 KancBrevb. 20. februar 1634, jfr. H. Larsen, i ØJyHjemst. II, 1937, lff.

16 KancBrevb. 28. januar 1630.

17 LAVib. Århus amts søndre provsti. Synsprotokol 1817ff. (C30. lff.).

18 LAVib. Århus bispearkiv. Forsk. indb. 1838-46 (C 3. 1515).

19 LAVib. Kirkegårdsrgsk. for landsogne. Alrø 1830-1910 (C KRB.6).

20 Noterne 4 og 5 samt LAVib. Kgl. bygningsinsp. Århus. Forsk. kirker 1850-1905 (B239.120).

21 Tømmerets relativt beskedne dimensioner i forening med huller efter borebilleangreb har forhindret en dendrokronologisk datering.

22 Søren Knudsen: Eksempler paa dansk Grov og Kleinsmede Haandværk og Kunst fra Middelalderens Slutning til Nutiden, 1931, blad 1, fig. 2.

23 På denne tavle kalder snedkeren sig Mikkelssnedker i Vrold, der er en landsby i Skanderup sogn ved Skanderborg (fejlagtig stedsbestemmelse i note 36, s. 2680). Jfr. C. A. Jensen: Snedkere, s. 73 og samme i Weilbachs Kunstnerleksikon II, 381.

24 Bag på altertavlen er malet: »Restaureret A.D. 1912. Under Nationalmuseets 2den Afd. Johs. Mallings Pinx.«

25 Jfr. Navnestempler registreret hos statens kontrol med ædle metaller. 3. udg., 1976, s. 59.

26 Jfr. søsteren, Margrethe Mormands, gave, et dåbsfad, til nabokirken Gylling.

27 På den anden, lidt mindre stage, 23,6 cm, står »Bergite«.

28 IV, 250 f.

29 Udført af snedker Chr. Christensen (note 19).

30 Enkelte træk synes beslægtet med detaljer på Østbirk-fonten (Voer hrd.). - I øvrigt ikke omtalt hos Mackeprang: Døbefonte. Fontens særprægede motiv, hvortil ikke kendes hjemlige paralleller, har muligvis forbindelse med dåbsritualets djævluedrivelse (jfr. KultHistLeks. III, sp. 415ff.).

31 Figuren mod vest er tydeligst angivet, de andre har måske p.g.a. deformiteter i granitblokken været vanskeligere at udhugge.

32 Inv. nr. 589 AB:53.

33 Skrivelse fra menighedsrådet 18. febr. 1960, i korresp.arkiv, NM2.

34 KancBrevb. 20. febr. og 3. apr. 1634; jfr. note 15.

35 Den af Christian III o. 1550ff. ombyggede klosterkirke ved Randers, tidligere tilhørende gråbrødrene.

36 Jfr. Århus domkirke, Hutfeldts gravkapel og kisteplade, nr. 3, s. 854 og 857.

³⁷Jfr. J.Didriksen: Om Ligstenene i Alrø Kirke, i

ØJyHjemst. II, 1937, s. 19f.

38 Disse står alle svagere end den øvrige indskrift, og især hustruens dødsår er bemærkelsesværdigt, idet »42« står i en ikke helt udhugget, firkantet blok: 16 [42].

39Jfr. beslægtede sten i Grundfør (s. 1666, nr. 2),

Holme (s. 2212, nr. 3) og Viby (s. 2144, nr. 2).

40 Indskriften suppleret efter N. P. Østergaard: Jost

Rosenmejer. Lidt om Airøboernes »Stamfader«, i

ØJyHjemst. II, 1937, s.39ff. Ifølge denne blev

J. R. begravet 12. febr. 1727, hustruen 12. okt. 1718.

Se desuden H. Larsen, s. 17f. (note 15).

41 Ifølge billedtekst hos N. P. Østergaard (note 40, s. 43).

42 Otto Norn, i Vejle amts årbog 1938, s. 168ff.

43 Chr. Heilskov, i JySaml. 4. rk. II, 303.

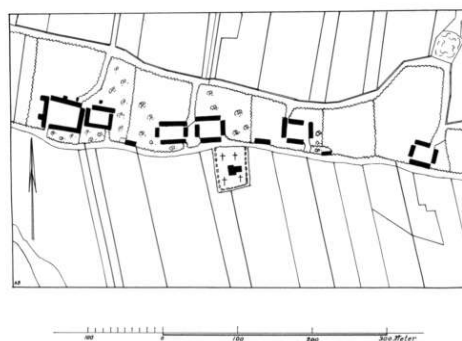

Fig. 22. Den midterste del af Alrø by 1:10000. Målt 1797 af Andreas Haar, inddelt 1798 af Johann Friderich Wesenberg. - *Map of the village.*

SUMMARY

The modest church on the small island of Alrø was built relatively late in the Middle Ages, probably in the 15th century. No specific feature in the construction of the building is of help in dating it. Normally, however, churches on small islands are of a later date, having presumably been preceded by a building made of wood or half-timbering.

It is noticeable that the church has no windows on the north side. The porch on the north side of the nave may have been added in the

16th century and the vaulting in the chancel was constructed in 1617.

The furniture in the church is mainly of more recent date. The distinctive font is the only item from the Late Middle Ages. The altarpiece from 1619 was supplied by the village Carpenter Mikkell from Vrold near Skanderborg as was the altarpiece in Hundslund. The rest of the modest furniture shows how the church has been in reduced circumstances ever since 1628, during the period of the Thirty Years War.